

Tekst gwarowy — Połajewo 2

Autor: Barbara Taras

Tekst nagrał prof. Zenon Sobierajski 15.08.1965 r., przepisała go Jolanta Janusz, przypisy opracowała Barbara Taras.

Informator: Stanisław Czysz, urodzony w 1887 roku. Nagranie archiwalne zostało udostępnione przez kierownika Zakładu Dialektologii Polskiej UAM w Poznaniu - Profesora Jerzego Sierociuka.

Wnętrze chaty, sprzęty{vm}T621.mp3|L{/vm}

To może teraz zaczniemy o tym, jak to dawniej wyglądało wewnątrz chałupy.- No tam były, deski były, podbitków żadnych nie było, tak sobie, żeby no… Dechy były położone na bisku [?], tam na górze glina, na tych deskach, a tu bele były tak i… Szpary, na łączy się sypało ludziom. Jak mówili na sufit downi? - Posowa. To na posowie co robiło się, co się zbierało? Do czego służyła posowa? - No, posowa to było, to krycie nad mieszkaniem. Jak to robili? Z czego? - To belki na łąg [?], budowali dom, pozaciongali belki, zaś desek nakładli i gliny na to i i to była posowa. A dach no to dach, to były oso [?], to były kozły zaś założone do tych belek i… połatowane łątami i {tt}typowa dla Wielkopolski rozłożona wymowa końcowego -a|słómom{/tt} pokryte. To tam nik nie znoł tam papy ani.... Słómom abo {tt}typowa dla Wielkopolski rozłożona wymowa końcowego -a|trzcinom{/tt} tą. Jesce po dziś dzień jes takie… stare domy to stojo. Pod słómom. Z ilu pomieszczeń się składała chałupa? - No i były takie co co szóścioraki ci byli. Jedna, ale jak na majontkach to były takie, dzie sześ rodzin miszkało w jedny, pod jednym dachem. A tak {tt}labializacja: wymowa o jak ło|głospodorz{/tt} to tam mioł {tt}przejsće e pochylonego w i//y|kuchynke{/tt} i jedne… pokój pododali. [?] Podłoga była z gleny, tam nie było z desek, ino glina była zwyczajno, ubito tak jak… klepisko w stodole. A jakie sprzynty? - No to… łyżka, warzonchew do nalywano drzewianno i i garnek do do głotowanio i… Jak wyglondały downe gorki do głotowanio? - No, tako gropa była o trzech nogach. Takie miała kolite dno. To był, to w tym głotowali. To grope mówili na to, o {tt}uproszczenie grupy spółgłoskowej|czech{/tt} nożkach była i… I gdzie gotowali? - O, w piecu. Jak wyglondał piec? - Piec, no, taki jak te te te kasty no, piec. To jes no, jak teraz te te te piece, te kasty som. A czy mioł daszek? - ło nie. Bez daszka? - Bez. A {tt}przejsće e pochylonego w i//y|biydny{/tt} o kapturek mioł, to u góry, żeby tam się nie kużyło abo dym nie sed. Na posowe żeby nie… nie zabrudzoł, nie tego. A pod tómm grom robiło się ogiyn? - Tak jest. {tt}stwardnienie m’ końcówki –ami, stąd -amy (cecha wspólna z Mazowszem)|Drzozgamy{/tt} ludzie polili i słómom polili i i {tt}labializacja: wymowa o jak ło|łyndzinamy{/tt} {tt}stwardnienie m’ końcówki –ami, stąd -amy (cecha wspólna z Mazowszem){/tt} pyrek polili, bo tam tak {tt}charakterystyczna dla Kujaw wymowa ę jak yn|wyngla{/tt} ludzie nie kupowali, jak tero. Torfy troche i… troche drzewa i… A na czym spali? - A to łożka już były, za {tt}labializacja: wymowa o jak ło|młoji{/tt} {tt}charakterystyczna dla Kujaw wymowa ę jak yn|pamiynci{/tt} już łożka były, a… Dawni, przed laty, to mówili jesce na, ale to nie u nas tak, na piecach, na tym, ale to u nas to już na łożkach. A dzieciaki w czym spały? - No, to jak małe to kołyski miaeli. To jak mówili na kołyski? - Kolybka. Na czym? - No to na biegonach była. Jak dziecko… dziecko płakało to ruszało, bo to było takie, miało, jak te konie na tych biegonach to ta kolybka takie biegony miała i to ruszali, no. A jak już więksi, no to w łożku społ. W łożku była słóma, … [?] ino słóma i kawoł szmaty przykryte te słóma i… A jak płakoł dziyciok, to dali mu smoczka? - A to cukru w łąte i młodo to i [?] pokropili i dali mu to jako… A jak mówili na takom… - Mamka. Mamka? Co to było? - To to to była ten, no mojda no. To był cukier w szmatce. - Tak A gdzie przechowywali ludzie swoją odzież? Ubranie odświyntne. - No to na {tt}uproszczenie grupy spółgłoskowej|goździu{/tt} wisało na ścianie, bo szafy nie było. No. A mieli skrzynie? - Skrzynie ku… takie kufer. Kufry mieli i to to łyżało. Tam szafy do rzeczy to nie było tyle, tak A były ławki do siedzenia? Na czym się siedziało? - No to stołki. Takie swojej roboty stołki były. Bez oparcio. - Bez oparcio. I ławy? - I ławy. Zwyczajne ławy. Ławy pod ścianom? - W chacie, przy murze. A jak dawniej oświecali, gdy było ciemno? - No naftom. W butelecce łod atramentu, zrobił knotek, na zaciongnoł i {tt}typowe dla obszaru Wielkopolski cofnięcie artykulacji i przed łoświciu{/tt} A jak nie to drzozgom zapolił i… drzozgami świcieli i różne łośliwy. W pudełeczko troche {tt}przejsće e pochylonego w i//y|jakigoś{/tt} tłuszczu włoł i knotek zaciungnoł i świcioł. A jak mówili na takom lampie? - Lampa to {tt}labializacja: wymowa o jak ło|kłopciuch{/tt}, świotko. Kłopciuch albo świotko? - No. A to to było to samo? - Tak. A jak nazywali naftę? - No to nafta to gas mówili. Ni ma gasu? Czy gazu? - Gasu. Gaz to jest inny, a gas… A jak urządzali się, gdy nie było… Gdy nie było jeszcze gasu? Czym polili jak nie było gasu? - To drzazgami. Jak je umieszczali, żeby to nie spadło, nie zapaliło czego? - No, na komiejku położył i…